

Summary

Timofeeva L. Yu. Exemption from criminal liability as a realisation principle of humanism in Ukraine criminal law. – Article.

This article is about the exemption from criminal liability as a realisation principle of humanism in Ukraine criminal law. There are imperfections and nonbalans in realisation the principle of humanism as to subjects of criminal law relations. There are criminal, victim, society and the state.

Key words: humanism, principle, victims, law enforcement, criminal responsibility.

УДК 343.366

І. О. Шмарін

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ ПІДСТАВИ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ НЕПОВАГИ ДО СУДУ ЯК ЗЛОЧИНУ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

Розбудова України як правової держави потребує вирішення цілої низки завдань, у тому числі проблеми розробки фундаментальних теоретичних понять і підходів у сфері кримінально-правової охорони суду від прояву неповаги до нього.

Важлива роль у сфері розробки теоретичних основ протидії злочинним діянням відведена кримінально-правовій політиці та методам кримінально-правової політики, серед яких чільне місце посідає криміналізація.

Необхідно зауважити, що на певному проміжку часу в будь-якому суспільстві виникає потреба подолати те чи інше негативне явище або процес, обмежити подальше його поширення та масштаби дестабілізуючого впливу. У таких випадках з'являється проблема підбору адекватних засобів впливу на негативний чинник.

Одним із таких засобів, як відомо, є криміналізація певного соціального явища, що набуло значної суспільної небезпеки. З огляду на викладене вище для законодавця найбільш актуальними є питання, які саме діяння слід вважати злочинними, за що карати, як призначати покарання, передбачені законом. Безумовно, криміналізація суспільно небезпечних діянь відіграє провідну роль серед засобів впливу на злочинність [17, с. 59].

Варто зазначити, що авторитет суду в сучасному суспільстві нагально потребує цілеспрямованого зміцнення, однак лише правове виховання не здатне належним чином змінити правосвідомість громадян. Все це зумовлює актуальність цієї статті та потребує подальшого розвитку кримінального законодавства України, розробки кримінально-правових засобів боротьби з неповагою до суду як негативним соціальним явищем та дослідження спеціальних питань кваліфікації.

Дослідженню певних аспектів кримінально-правової політики та засобів протидії неповазі до суду в різні часи присвятили свої праці Д.О. Балобанова, Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.К. Грищук, О.М. Костенко, М.І. Мельник, В.О. Меркулова, А.А. Митрофанов, В.О. Навроцький, В.В. Сташіс, Є.Л. Стрельцов, В.Я. Тацій, В.О. Туляков, П.Л. Фріс, М.І. Хавронюк, В.І. Шакур та інші. Однак, незважаючи на вагомий внесок авторів у теоретичне дослідження зазначених питань, слід констатувати відсутність комплексних досліджень, присвячених

впровадженню кримінальної відповідальності за неповагу до суду, що підкреслює актуальність статті.

Предметом дослідження є соціально-правові підстави криміналізації неповаги до суду як злочину проти правосуддя в Україні.

Мета дослідження полягає у вивченні питань теоретичного обґрунтування криміналізації неповаги до суду, а також аналізі соціально-правових підстав криміналізації неповаги до суду в Україні.

Для досягнення зазначеної мети передбачається вирішити такі завдання:

- з'ясувати ступінь наукової розробки цієї теми;
- проаналізувати наявні в доктрині вітчизняного кримінального права теоретичні та методологічні розробки з питань криміналізації;
- розробити систему соціально-правових підстав криміналізації неповаги до суду в Україні, що підлягають врахуванню під час встановлення відповідної кримінально-правової заборони;
- визначити обґрунтованість та доцільність криміналізації неповаги до суду як злочину проти правосуддя в Україні.

За часи існування України як незалежної держави у вітчизняному кримінальному законодавстві здійснений перехід до принципово нових суспільних відносин, що викликав необхідність кардинальних перетворень, у тому числі й у кримінально-правовій сфері. Їх сутність полягає в застосуванні комплексу кримінально-правових засобів із забезпечення адекватності права демократичним суспільним відносинам, тобто проведенні нової правової, у тому числі кримінально-правової, політики.

Одним із засобів боротьби із соціально шкідливими явищами або процесами, які набувають значної суспільної небезпеки, є їх криміналізація, тобто регламентація таких діянь у відповідному нормативно-правовому акті як злочинних.

У юридичній літературі існують різні концептуальні підходи до визначення сутності криміналізації.

На погляд А.В. Наумова, криміналізація – це законодавче визнання певних діянь злочинними та такими, за які передбачена кримінальна відповідальність [15, с. 161]. О.І. Коробеев визначає криміналізацію як процес виявлення суспільно небезпечних форм індивідуальної поведінки, визнання допустимості, можливості та доцільності кримінально-правової протидії ним та відповідної їх фіксації в законі як злочинних та кримінально караних [12, с. 59]. З точки зору Н.А. Лопашенко криміналізація передбачає «віднесення того чи іншого суспільно небезпечного діяння до розряду злочинних діянь із встановленням за нього кримінальної відповідальності» [14, с. 179–180].

Таким чином, синтезуючи правові підходи науковців, вважаємо, що криміналізацію слід розглядати, по-перше, як процес виявлення та визначення суспільно небезпечного діяння як злочинного та, по-друге, як результат діяльності, підсумком якої є закріплення кримінальної відповідальності за відповідне діяння в статті кримінального закону.

Чільне місце в теорії криміналізації посідає проблематика підстав кримінально-правової заборони – правостворюючих факторів, які обумовлюють

допустимість, можливість і доцільність визнання суспільно небезпечного діяння як злочинного та, відповідно, кримінально караного. Врахування всіх факторів, що впливають на криміналізацію, у їхній сукупності й взаємозв'язку, а також дотримання інших умов криміналізації дає можливість прийняти кримінально-правову норму, доцільність існування якої буде обґрунтованою та достатньо ефективною [1, с. 118].

Слід зазначити, що усталеного та вичерпного переліку соціально-правових підстав криміналізації протиправних діянь законодавцем не встановлено. Певним аспектам щодо визначення умов криміналізації на різних етапах приділяли увагу такі видатні науковці, як В.І. Курляндський, Г.А. Злобін, П.С. Дагель, О.І. Коробєєв, М.І. Хавронюк та інші.

На наш погляд, найбільш повним видається перелік соціально-правових підстав криміналізації, запропонований Д.О. Балобановою, який містить такі структурні елементи:

- суспільна небезпека діяння;
- типовість і достатня поширеність антигромадської поведінки з урахуванням ступеня суспільної небезпеки;
- динаміка суспільно небезпечних діянь із урахуванням причин і умов, що їх породжують;
- необхідність впливу за допомогою кримінально-правових заходів;
- врахування можливостей системи кримінальної юстиції в протидії тим або іншим формам антигромадської поведінки та їхньої складової – наявності матеріальних ресурсів для реалізації кримінально-правової заборони;
- співвідношення позитивних і негативних наслідків криміналізації [1, с. 118].

Аналізуючи питання щодо доцільності та обґрунтованості криміналізації неповаги до суду як злочину проти правосуддя в Україні, вважаємо за необхідне сформулювати та охарактеризувати такі соціально-правові підстави криміналізації зазначеного протиправного діяння.

Суспільна небезпека є найважливішою підставою криміналізації протиправних діянь. Якщо діяння не є суспільно небезпечним, то немає сенсу його криміналізувати [13, с. 130]. Сутність суспільної небезпеки нерозривно пов'язана із здатністю діяння породжувати небезпечні з точки зору громадян, суспільства та держави зміни в охоронюваних кримінальним правом суспільних відносинах та створювати загрозу майбутніх небезпечних змін у цих відносинах.

На наш погляд, у контексті досліджуваного питання доцільно навести вислів С.М. Будзинського, який зазначив: «Усе те, що входить до кола діяльності держави, можна звести до двох завдань: держава повинна сприяти всьому тому, що співпадає з її сутністю, та протидіяти тому, що суперечить їй». Беручи до уваги викладену позицію науковця, логічно припустити, що законодавець має криміналізувати ті діяння, які так чи інакше можуть негативно вплинути на нормальний розвиток держави відповідно до принципів, закріплених у нормативно-правових актах, та боротися з якими іншими методами правового впливу не видається за можливе.

Конституція України у статті 129 проголошує, що за неповагу до суду й судді винні особи притягаються до юридичної відповідальності [11]. Вказана норма Основного Закону кореспондується із положеннями статті 49 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», відповідно до якої прояв неповаги до суду чи судді з боку осіб, які є учасниками процесу або присутні на судовому засіданні, тягне за собою відповідальність, установлену законом [19].

Приписи цих нормативних актів вказують на особливе значення авторитету суду в процесі становлення та розбудови України як правової держави. Суворе порушення й нівелювання авторитету суду як органу, який чинить правосуддя, суттєво підриває основи правового ладу й національної безпеки України, а відтак може поставити під загрозу конституційний лад у державі.

На наш погляд, суспільна небезпека неповаги до суду полягає ще й у тому, що в результаті образливих дій у відношенні до суду, присяжних засідателів, учасників судового розгляду або інших осіб, які беруть участь у судовому процесі, порушується принцип всебічного, повного та об'єктивного встановлення істини у справі. Враховуючи, що повага до суду є невід'ємним елементом загальної та індивідуальної правової культури, а також умовою формування правової держави, неповага до суду є протиправним діянням, що має підвищений рівень суспільної небезпеки [10, с. 93]. З огляду на зазначений фактор у законодавствах переважної більшості країн світу містяться правові норми, пов'язані із кримінально-правовою охороною суду від прояву неповаги до нього. Натомість в Україні механізм кримінально-правової охорони суду від прояву неповаги до нього майже відсутній.

Наступною соціально-правовою підставою криміналізації протиправних діянь є критерій типовості й достатньої поширеності антигромадської поведінки з урахуванням ступеня суспільної небезпеки. Сутність зазначеного критерію полягає в тому, що кримінальне право регулює форму реакції суспільства й держави на такі суспільно небезпечні вчинки осіб, які є не випадковими та непоодинокими.

Згідно з даними судової статистики, представленими на офіційному веб-сайті Верховного Суду України, неявка в судові засідання учасників процесу залишається основною причиною, що призводить до тривалого перебування справ на розгляді суддів. Варто зазначити, що діяння, пов'язані із злісним ухиленням учасників судового процесу від явки в суд, покладені в диспозицію статті 185-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення, за своєю суттю є проявом неповаги до суду.

Як свідчать дані звіту про розгляд судами справ про адміністративні правопорушення та щодо осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності, зведеного по Україні за 2013 рік, до судів України за звітний період надійшло 460 справ щодо прояву неповаги до суду. За результатами розгляду 448 справ одній особі оголошено попередження, щодо 368 осіб судами застосовано адміністративне стягнення у вигляді штрафу стосовно однієї особи застосовано адміністративний арешт [8].

Проаналізувавши дані судової статистики стосовно справ про адміністративні правопорушення щодо осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності, можна впевнено констатувати, що неповага до суду як форма правового нігілізму в Україні, на жаль, є достатньо розповсюдженим явищем. Відтак синтез критеріїв

поширеності неповаги до суду та ступеня суспільної небезпеки зазначеного проти-правного діяння у своїй сукупності є підстави стверджувати, що неповага до суду є серйозною перепоною на шляху відправлення правосуддя та потребує пошуків нових засобів протидії.

Наступною підставою для криміналізації будь-якого протиправного діяння, зокрема й неповаги до суду як злочину проти правосуддя в Україні, є динаміка зазначеного протиправного діяння з урахуванням причин і умов, що породжують таке діяння.

Значущість зазначеної соціально-правової підстави полягає в тому, що врахування причин, які зумовлюють прояв неповаги до суду як негативного соціального явища, має досить суттєве значення в плані як правильного встановлення кримінально-правової заборони, так і визначення її меж.

На підставі аналізу статистичних даних Державної судової адміністрації України в період з 2008 року по 2013 рік спостерігається зменшення кількості осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду.

Так, відповідно до даних звіту про розгляд судами справ про адміністративні правопорушення та щодо осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності за 2008 рік, до судів України надійшло 1906 справ, пов'язаних із проявом неповаги до суду. За результатами розгляду 1878 справ одній особі оголошено попередження, до 784 осіб застосовано адміністративне стягнення у вигляді штрафу та до 816 осіб застосовано адміністративний арешт [3].

Згідно з даними аналогічного звіту за 2009 рік загальна кількість справ, що надійшли до судів України за прояв неповаги до суду, становила 1538, що на 19,4% менше ніж у попередньо досліджуваному році. Згідно з результатами розгляду 1492 справ на 650 осіб рішенням судів накладений штраф та до 625 осіб застосовано адміністративне стягнення у вигляді арешту [4].

Відповідно до статистичних показників звіту про розгляд судами справ про адміністративні правопорушення та щодо осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності за 2010 рік, до судів України за звітний період надійшло 1516 справ щодо прояву неповаги до суду. За результатами розгляду 1485 справ щодо 803 осіб застосовано адміністративне стягнення у вигляді штрафу, що на 19,1% більше ніж у 2009 році та на 2,4% більше аналогічного показника у 2008 році. 443 особи за прояв неповаги до суду понесли адміністративну відповідальність у вигляді адміністративного арешту, що, у свою чергу, на 29,1% менше ніж у 2009 році та на 45,8% менше ніж у 2008 році [5].

Згідно з аналізом аналогічного звіту за 2011 рік до судів України надійшло 802 справи за прояв неповаги до суду, що на 47,1% менше ніж у 2010 році. Згідно з результатами розгляду 748 справ 4 особам оголошено попередження, щодо 564 осіб застосовано адміністративне стягнення у вигляді штрафу, що на 29,8% менше, ніж у 2010 році. Стосовно до 25 осіб застосований адміністративний арешт [6].

Згідно з даними звіту про розгляд судами справ про адміністративні правопорушення та щодо осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності за 2012 рік, загальна кількість справ, що надійшли до судів України за прояв неповаги до суду, становила 692 справи. Цей показник порівняно з попередньо досліджуваним ро-

ком зменшився на 13,8%. Згідно з результатами розгляду 661 справи 2 особам за прояв неповаги до суду оголошено попередження, на 483 осіб за прояв неповаги до суду накладений штраф, що на 14,4% менше ніж у 2011 році. Щодо 11 осіб за прояв неповаги до суду застосовано адміністративне стягнення у вигляді адміністративного арешту [7].

Згідно з даними аналогічного звіту за 2013 рік у вказаний період до судів України надійшло 460 справ, предметом яких є неповага до суду. За результатами розгляду 448 справ одній особі оголошено попередження, щодо 368 осіб застосовано адміністративне стягнення у вигляді штрафу, адміністративний арешт був застосований до 1 правопорушника [8].

Виходячи із системного аналізу, безумовно вбачається, що показник кількості справ, які надійшли до судів України за прояв неповаги до суду в період з 2008 року по 2013 рік, зменшується. На наш погляд, однією із причин такого явища є накладення суддями за неявку в суд грошових стягнень у порядку статті 139 нині діючого Кримінального процесуального кодексу України.

Однак навіть за таких умов кількість правопорушень за статтею 185-3 «Прояв неповаги до суду» Кодексу України про адміністративні правопорушення залишається великою та становить реальну загрозу вітчизняному правосуддю.

Вважаємо, що в контексті здійснення статистичного аналізу справ, які надходять до судів за прояв неповаги до суду в порядку адміністративного судочинства, наочним стане наведення даних звіту судів першої інстанції про розгляд справ у порядку кримінального судочинства за 2013 рік. Відповідно до змісту цього документа за вказаний період до суду у зв'язку із скоєнням злочинів проти правосуддя надійшло 92 справ, що становить 20% від кількості справ, які надійшли за аналогічний період до судів України за прояв неповаги до суду в порядку адміністративного судочинства [9].

Таким чином, навіть без урахування великого латентного масиву адміністративних правопорушень за прояв неповаги до суду можна впевнено стверджувати про їх масовість та поширеність як підставу встановлення кримінально-правової заборони.

Наступною соціально-правовою підставою криміналізації неповаги до суду є необхідність впливу на вказане негативне соціальне явище за допомогою кримінально-правових заходів.

Варто зазначити, що в правовій державі забезпечується верховенство закону, непорушність основних прав та свобод людини, охорона інтересів особистості, взаємна відповідальність держави та громадян, захист суспільства від свавілля влади. Діє повноцінна система стримувань та противаг, у якій важливу роль відіграє правосуддя, здатне вирішувати конфлікти та примиряти законність із доцільністю в кожному окремому випадку.

Відповідно до статті 124 Конституції України правосуддя в Україні здійснюється виключно судами [11]. Безумовно, покладення відповідальних рішень на суддів потребує шанобливого ставлення до них та до їх діяльності, оскільки авторитет суду, честь та гідність осіб, які беруть участь у здійсненні правосуддя, є важливою умовою реалізації судом своїх функцій.

На наш погляд, для ефективної протидії цьому явищу однієї лише статті за прояв неповаги до суду, яка міститься в Кодексі України про адміністративні правопорушення, недостатньо. Більш дієвим буде запровадження окремої статті в Кримінальному кодексі України, яка б передбачала відповідальність за прояв неповаги до суду, оскільки кримінальне законодавство України не приділяє охороні честі та гідності суду того належного значення, яке випливає з його конституційного статусу.

Наступним юридико-кримінологічним фактором, за допомогою якого обґрунтовується доцільність криміналізації неповаги до суду, є врахування можливостей системи кримінальної юстиції в протидії тим або іншим формам антигромадської поведінки та їхньої складової – наявності матеріальних ресурсів для реалізації кримінально-правової заборони.

Варто зазначити, що криміналізація неповаги до суду не може здійснюватися без урахування можливостей системи кримінальної юстиції в боротьбі з вказаною формою антисупільної поведінки. Таке врахування повинно охоплювати всі стадії кримінального судочинства, а також процес виправлення й перевиховання правопорушників.

З огляду на викладене доцільно криміналізувати лише ті діяння, які піддаються виявленню та реєстрації, а особи, які їх вчинили, – встановленню. Враховуючи зазначене, неповага до суду як форма прояву правового нігілізму підлягає кримінально-правовому регулюванню, за своїм характером допускає зовнішній контроль, а відтак піддається доведенню.

Важливе значення в теорії криміналізації відіграють соціально-економічні підстави, до яких, зокрема, належить наявність матеріальних ресурсів для реалізації кримінально-правового впливу.

На наш погляд, криміналізація неповаги до суду як злочину проти правосуддя має здійснюватися з урахуванням тих матеріальних витрат, які необхідні для успішної реалізації кримінально-правової заборони й тих соціально-економічних можливостей, якими сьогодні володіє держава. Названий фактор включає в себе оцінку витрат на розслідування й судовий розгляд справ, аналіз штату працівників правоохоронних та виконавчих органів, обсягу навантаження на кожного з них, пропускних можливостей місць позбавлення волі та кримінально-виконавчих установ тощо.

Завдання щодо здійснення державної політики у сфері виконання кримінальних покарань в Україні покладені на Державну кримінально-виконавчу службу.

Так, згідно з приписами частини 1 статті 6 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» цей орган здійснює правозастосовні та правоохоронні функції через центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, його територіальні органи управління, кримінально-виконавчі інспекції, установи виконання покарань, слідчі ізолятори, воєнізовані формування, навчальні заклади, заклади охорони здоров'я, підприємства установ виконання покарань, створені для забезпечення виконання завдань Державної кримінально-виконавчої служби України [18].

З огляду на викладене матеріальні ресурси для реалізації кримінально-правової заборони неповаги до суду як негативного соціального явища вже існують.

ють. Відтак запровадження окремої статті в Кримінальному кодексі України, яка буде передбачати відповідальність за неповагу до суду, не потребуватиме додаткових витрат коштів Державного бюджету України.

Останньою соціально-правовою підставою, яку передбачається дослідити та яка характеризує нагальну потребу й доцільність криміналізації неповаги до суду як злочину проти правосуддя в Україні, є співвідношення позитивних і негативних наслідків такої криміналізації.

Зміст зазначеної підстави полягає в тому, що встановлення кримінальної відповідальності за неповагу до суду допустиме тоді, коли є впевненість, що позитивні соціальні результати застосування кримінального права суттєво переважатимуть невідворотні негативні наслідки криміналізації [16, с. 220].

На наш погляд, у даному випадку під негативними наслідками криміналізації неповаги до суду слід розуміти необхідність застосування державою свого апарату до діяльності зі встановлення вини особи у вчиненні відповідного злочинного посягання, у позбавленні особи, винної в прояві неповаги до суду, певних соціальних благ, зокрема позбавленні її свободи, майна, втрати суспільством трудових, інтелектуальних ресурсів у зв'язку з притягненням винних до кримінальної відповідальності.

Безумовно, криміналізація неповаги до суду є крайнім заходом, найсуворішим способом охорони відносин у сфері відправлення правосуддя. Авторитет суду в сучасному українському суспільстві потребує цілеспрямованого зміцнення, у тому числі шляхом регламентації кримінально-правової заборони неповаги до суду в Україні.

З огляду на викладене негативні наслідки криміналізації неповаги до суду не є істотними. У результаті застосування кримінальних покарань за це правопорушення суспільство не втрачатиме в значній мірі людські ресурси, а водночас їх застосування та існування в кримінальному законі відповідних складів злочинів призводитиме до підвищення поваги в суспільстві до суду як органу, який відправляє правосуддя. Важливе значення матиме також загальна превенція під час існування в кримінальному законі відповідних складів злочинів.

Крім того, наявність у Кодексі України про адміністративні правопорушення норми, спрямованої на захист суду від прояву неповаги до нього, дає підстави стверджувати про комплексність цього правового інституту, а також у потребі захисту авторитету суду всіма допустимими правовими засобами.

Висновки. Криміналізація як процес виявлення суспільно небезпечних форм індивідуальної поведінки, визнання допустимості, можливості та доцільності кримінально-правової протидії ним та фіксації їх у законі як злочинних та караних відбувається в рамках кримінально-правової політики держави. Ця ж політика у свою чергу формується під впливом домінуючої в цей час у науці кримінального права відповідної доктрини, що були названі раніше.

Одним з основних інститутів всієї теорії криміналізації є проблема підстав кримінально-правової заборони, тобто тих правоутворюючих факторів, які обумовлюють допустимість, можливість та доцільність визнання суспільно небезпечного діяння злочинним. Ці правоутворюючі фактори відображаються в правосвідомості законодавця, а після цього втілюються в кримінально-правові норми.

Тільки врахування всіх факторів, які впливають на криміналізацію, у їх сукупності та взаємозв'язку, а також дотримання інших умов криміналізації дозволить прийняти кримінально-правову норму, доцільність видання якої буде обґрунтованою, а ефективність дії – досить високою.

Література

1. Балобанова Д.О. Теорія криміналізації : дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / Д.О. Балобанова ; Одеська національна юридична академія. – Одеса, 2007. – 200 с.
2. Будзинский С.В. Начала уголовного права / С.В. Будзинский [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.allpravo.ru>.
3. Звіт про розгляд судами справ про адміністративні правопорушення та щодо осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності, за 2008 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.court.gov.ua/sudova_statystyka/12013/.
4. Звіт про розгляд судами справ про адміністративні правопорушення та щодо осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності, за 2009 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.court.gov.ua/sudova_statystyka/22013/.
5. Звіт про розгляд судами справ про адміністративні правопорушення та щодо осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності, за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.court.gov.ua/sudova_statystyka/32013/.
6. Звіт про розгляд судами справ про адміністративні правопорушення та щодо осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності, за 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.court.gov.ua/sudova_statystyka/42013/.
7. Звіт про розгляд судами справ про адміністративні правопорушення та щодо осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності, за 2012 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.court.gov.ua/sudova_statystyka/52013/.
8. Звіт про розгляд судами справ про адміністративні правопорушення та щодо осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності, за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.court.gov.ua/sudova_statystyka/5533ioporioipo/.
9. Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку кримінального судочинства за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.court.gov.ua/sudova_statystyka/5533/.
10. Калашник Ю.В. Відповідальність за прояв неповаги до суду : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Ю.В. Калашник ; Запорізький національний університет. – Запоріжжя, 2013. – 221 с.
11. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
12. Коробеев А.И. Советская уголовно-правовая политика: проблемы криминализации и пенализации / А.И. Коробеев. – Владивосток : Изд-во ДВГУ, 1987. – 268 с.
13. Кулік С.Г. Соціальна зумовленість криміналізації злочинів проти моральності / С.Г. Кулік // Держава та регіони. Серія «Право». – 2013. – № 2. – С. 129–135.
14. Лопашенко Н.А. Уголовная политика: понятие, содержание, методы и формы реализации / Н.А. Лопашенко // Уголовное право в XXI веке : Материалы Международной научной конференции на юридическом факультете МГУ им. М.В. Ломоносова (31 мая-1 июня 2001 г.) – М. : Изд-во МГУ, 2002. – 122 с.
15. Наумов А.В. Применение уголовно-правовых норм (по материалам следственной и прокурорско-судебной практики) / А.В. Наумов. – Волгоград : Науч.-исслед. и ред.-издат. отдел, 1973. – 175 с.
16. Основания уголовно-правового запрета. Криминализация и декриминализация / под ред. В.Н. Кудрявцева, А.М. Яковлева. – М. : Наука, 1982. – 304 с.
17. Плохова В. И. Ненасильственные преступления против собственности: криминологическая и правовая обоснованность / В. И. Плохова. – СПб. : Юрид. Центр Пресс, 2003. – 232 с.
18. Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України від 26.06.2005 р. № 2713-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 30. – Ст. 409.
19. Про судострій і статус суддів: Закон України від 19.12.2013 р. № 716-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41–42, № 43, № 44–45. – Ст. 529.

Анотація

Шмарін І. О. Соціально-правові підстави криміналізації неповаги до суду як злочину проти правосуддя в Україні. – Стаття.

Стаття присвячена дослідженню соціально-правових підстав криміналізації неповаги до суду в Україні.

Ключові слова: криміналізація, кримінальна відповідальність, неповага до суду, соціально-правові підстави.

Аннотация

Шмарин И. А. Социально-правовые основания криминализации неуважения к суду как преступления против правосудия в Украине. – Статья.

Статья посвящена исследованию социально-правовых оснований криминализации неуважения к суду в Украине.

Ключевые слова: криминализация, уголовная ответственность, неуважение к суду, социально-правовые основания.

Summary

Shmarin I. O. Social and legal grounds criminalization contempt of court as a crime against justice in Ukraine. – Article.

This article is dedicated to the social and legal grounds criminalization of court's contempt in Ukraine.

Key words: criminalization, criminal responsibility, court's contempt, socio-legal grounds.

УДК 343.98:343.132.2

Н. В. Гоч

ТАКТИКА ОБШУКУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ УХИЛЕНЬ ВІД СПЛАТИ ЄДИНОГО ВНЕСКУ

Одним із необхідних засобів доказування на початковому етапі досудового розслідування ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (*далі – єдиний внесок*) та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (*далі – страхові внески*) є організація й проведення обшуку, метою якого є виявлення й вилучення предметів і документів, які мають значення для встановлення істини в провадженні.

Обшук є слідчою (розшуковою) дією, процесуальний порядок проведення якої закріплено в ст. 234, 235, 236 Кримінально-процесуального кодексу України (далі – КПК України). Відповідно до ст. 234 КПК України обшук проводиться з метою виявлення й фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, віднайдення знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуте в результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб. Обшук може бути проведений на будь-якому етапі досудового розслідування. Однак під час розслідування ухилень від сплати єдиного внеску та страхових внесків обшук доцільно проводити відразу після відкриття кримінального провадження, що дозволяє виявити й вилучити знаряддя злочину, документи та інші речі, які мають значення для провадження. Тому особливу увагу необхідно приділити організації й тактиці проведення обшуку.

У криміналістичній літературі загальним питанням проведення обшуку приділялася увага в роботах Р.С. Белкіна, В.П. Бахіна, В.Ю. Владімірова,